

**Poročilo o izvedbi
posvetovalnic v Sloveniji:**
Izkušnje in priporočila
odločevalcem

ZRS Koper – Slovenija

Partnerji

CESIE | www.cesie.org

KMOP | www.kmop.gr

"Hope For Children" CRC Policy Center | uncrcpc.org.cy

Fondazione Hallgarten-Franchetti Centro Studi Villa Montesca | www.montesca.eu

ZRS Koper | www.zrs-kp.si

Animus Association Foundation | www.animusassociation.org

Avtor

Mia Zupančič, ZRS Koper

Karin Križman, ZRS Koper

Manca Kozlovič, ZRS Koper

Blaž Lenarčič, ZRS Koper

cesie
the world is only one creature

HOPE
For Children

CENTRO STUDI VILLA MONTESCA
FONDAZIONE

animus
association
foundation

Financira
Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Vsebina

1. Uvod	4
2. Posvetovalnica REBOOT NOW	6
2.1 Ideja in utemeljitev	6
2.2 Uvedba posvetovalnic v Sloveniji – Izhodišča	12
3. Ugotovitve in rezultati	15
3.1 Metodologija	15
3.2 Interpretacija zbranih podatkov	18
3.2.1 Uporabniki_ce	18
3.2.2 Izvajalke storitev	20
3.2.3 Supervizorka	23
3.3 Sklepi	24
3.3.1 Ovire in priporočene rešitve	24
4. Priporočila	26
4.1 Delovanje posvetovalnice po izteku projekta	27
Reference	28
Priloga 1	29
Priloga 2	30
Priloga 3	31
Priloga 4	32

1. Uvod

To poročilo je pripravljeno v okviru projekta "**REBOOT NOW – Preprečevanje nasilja na podlagi spola v šolah**", št. 101049567, sofinanciranega iz programa CERV Evropske komisije. Projekt REBOOT NOW je namenjen podpori mladim, ki so imeli težave z duševnim zdravjem zaradi pandemije COVID-19, so bili žrtve in/ali priče nasilja, hkrati pa jih tudi ozavešča o nasilju.

Natančneje, cilji projekta so:

Prispevati k okrevanju mladih po težavah, ki so nastale zaradi ukrepov proti pandemiji COVID-19; zlasti s pozitivnimi dejanji, ki podpirajo duševno zdravje in sposobnosti vzpostavljanja zdravih medsebojnih odnosov.

Preprečevati in odkrivati nasilje na podlagi spola med mladimi (starimi od 10 do 14 let) s ciljno usmerjenimi akcijami psihološke podpore in izobraževalnimi dejavnostmi v šolah.

Ustvariti mrežo v katero so povezani učitelji, šolski strokovnjaki in družine, z namenom nuditi podporo otrokom.

Projektni konzorcij sestavljajo **CESIE** (Italija), **KMOP** (Grčija), **Hope For Children CRC Policy Center** (Ciper), **ZRS Koper** (Slovenija), **ANIMUS Association Foundation** (Bolgarija) in **Fondazione Hallgarten-Franchetti Centro Studi Villa Montesca** (Italija).

Ta dokument se osredotoča na evalvacijo izvedbe posvetovalnic v Sloveniji, ki sta potekali od oktobra 2022 do junija 2023 v OŠ Oskarja Kovačiča Škofije in OŠ Dravlje – Ljubljana.

V poročilu je najprej predstavljen način izvajanja »pilotnih« posvetovalnic v Sloveniji, pri čemer so upoštevane predvsem na povratne informacije uporabnikov in izvajalcev, nato pa so na podlagi rezultatov podana priporočila za oblikovalce politik in druge deležnike.

2. Posvetovalnica REBOOT NOW

2.1 Ideja in utemeljitev

Pandemija COVID-19 je poslabšala socialni položaj in povzročila psihološke težave posameznikov po vsem svetu. Po podatkih UNICEF (2021) so zaradi motenj v šolskem procesu, socialne izolacije in nedostopnosti podpornih storitev (kot je podpora žrtvam/duševnemu zdravju) utrpeli največjo škodo otroci. Posledice takšnega stanja so se kazale predvsem v obliki spletnega nasilja, nasilja v družini (npr. Ammerman et al., 2021; Baron et al., 2020; Beland et al., 2020), psiholoških stiskah (npr. Creswell et al.; 2021, Kauhanen et al. 2022), motnjah hranjenja (Huizar et al., 2020), motnjah spanja (Bruni, 2022), vedenjskih spremembah in pomanjkanju zanimanja za šolske obveznosti. Mladi iz marginaliziranih okolij, ki se že spopadajo s težavami (migranti, begunci, etnične in verske manjšine, invalidi, LGBTQIA itd.), so bili zaradi pandemije še bolj izpostavljeni raznovrstnim stiskam.

Na takšni podlagi se projekt REBOOT NOW spoprijema z izzivi pandemije COVID-19, ki jih prinašajo duševne stiske in splošna varnost otrok, predvsem pa njihova povečana izpostavljenost nasilju na podlagi spola in težave pri vzpostavljanju varnih/zdravih odnosov. Da bi okrepili obstoječe mehanizme psihološke podpore v sodelujočih državah, se je v okviru projekta razvilo psihološko posvetovalnico s spletno dostopno točko v osnovnih in srednjih šolah. Psihološka posvetovalnica **REBOOT NOW** je bila namenjena predvsem:

Otrokom starim od 10 do 14 let, vključno iz marginaliziranih okolij, saj so bili nesorazmerno prizadeti zaradi pandemije COVID-19 in s tem povezanih ukrepov, ki so jih sprejele vlade.

Šolskemu osebju in izobraževalni skupnosti, ki spodbuja mlade k vzpostavljanju zdravih odnosov.

Družine in skrbnike, ki so bili zaradi ukrepov COVID-19 izpostavljeni številnim pritiskom in jim zato še posebej koristijo tovrstne storitve, obenem pa tudi nudijo podporo staršem.

Pred vzpostavitvijo nacionalnih psiholoških posvetovalnic so bila v vseh partnerskih državah organizirana in izvedena srečanja predstavnikov izbranih šol in ustreznih deležnikov, ki delujejo na področju izobraževanja, preprečevanja nasilja in področjih duševnega zdravja. Tovrstna srečanja so bila namenjena analizi nacionalnega konteksta in stanja na področju duševnega zdravja, ter stanja na področju preprečevanja nasilja. Rezultat teh srečanj je bil podpis šestih protokolov o sodelovanju pri izvedbi psiholoških posvetovalnic v sodelujočih šolah.

Vzporedno je v partnerskih šolah potekalo zbiranje podatkov med otroki in sicer o njihovih občutkih in čustvih, ki so jih doživljali med pandemijo, pa tudi o dostopu do obstoječih storitev pomoči v šolah ali zunaj njih. Januarja 2023 je bilo objavljeno posebno primerjalno poročilo, v katerem so predstavljeni rezultati – [na voljo na tej povezavi](#).

Poleg tega je potekala tudi rekrutacija izvajalcev psihološke posvetovalnice. Vsaka partnerska institucija je zaposlila najmanj tri strokovnjake (npr. psihologi, pedagogi, socialni delavci itd.), ki so bili deležni enotedenskega usposabljanja s področja metodologij in orodij psihološke podpore otrokom in mladostnikom. Obenem je bilo usposabljanje namenjeno tudi lokalnim prilagoditvam psiholoških posvetovalnic.

Oktobra 2022 so psihološke posvetovalnice v vseh partnerskih državah pričele z delovanjem. V vsaki sodelujoči šoli je bilo tako zagotovljenih najmanj 8 ur svetovanja na teden. V Sloveniji sta bili psihološki posvetovalnici uvedeni na dveh osnovnih šolah, in sicer:

Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije

Osnovni šoli Dravljje

● **Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije**, ki leži v jugozahodnem delu Slovenije v bolj podeželskem okolju, skupno jo obiskuje 336 otrok, starih od 6 do 15 let. Podrobnejša predstavitev strukture otrok v šolskem letu 2022/23 je prikazana v spodnji tabeli:

Tabela 1: Struktura otrok v Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije

Oddelek	Skupaj	Fantje	Dekleta
1.A	17	9	8
1.B	19	11	8
2.A	19	9	10
2.B	19	10	9
3.A	20	10	10
3.B	21	13	8
4.A	20	11	9
4.B	16	9	7
5.A	20	14	6
5.B	20	13	7
6.A	27	12	15
7.A	24	9	15
7.B	23	6	17
8.A	16	8	8
8.B	15	6	9
9.A	21	14	7
9.B	19	11	8
Skupaj	336	175	161

● **Osnovni šoli Dravlje**, ki se nahaja v Ljubljani in jo obiskuje 384 otrok, starih od 6 do 15 let. Podrobnejša predstavitev strukture otrok v šolskem letu 2022/23 je prikazana v spodnji tabeli:

Tabela 2: Struktura otrok
v Osnovni šoli Dravlje

Oddelek	Skupaj	Fantje	Dekleta
1	44	27	17
2.A	20	9	11
2.B	20	11	9
3.A	20	9	11
3.B	21	9	12
4.A	15	6	9
4.B	20	9	11
5.A	15	8	7
5.B	16	10	6
6.A	20	14	6
6.B	18	12	6
7.A	23	11	12
7.B	26	16	10
8.A	21	12	9
8.B	19	9	10
9.A	24	11	13
9.B	22	11	11
Skupaj	384	206	178

Projektna skupina se je zavedala, da je način kako bo vstopila v šolo izjemno pomemben, zato je bil pripravljen poseben načrt aktivnosti, ki je vseboval naslednje korake:

- Organizacija srečanj z ravnatelji in šolskimi psihologi z namenom predstavitve projekta in dejavnosti.
- Organizacija nacionalnih srečanj – v juniju in oktobru 2022 so bila na obeh sodelujočih šolah organizirani srečanja z namenom predstavitve projekta šolskemu osebju in lokalnim organizacijam, ki delujejo na področjih projektnih tem.
- Izvedba raziskave med otroki (zbiranje izhodiščnih podatkov) – hkrati je bil projekt prvič na kratko predstavljen otrokom.
- Podpis protokola o sodelovanju – septembra 2022 je bil podpisan protokol o sodelovanju med obema sodelujočima šolama, ZRS Koper in podpornim partnerjem Varuhom človekovih pravic RS.
- Vodstvo šol je staršem otrok poslalo posebno obvestilo o pričetku delovanja psihološke posvetovalnice.
- Izvedba delavnic, preko katerih so izvajalke psiholoških posvetovalnic seznanile otroke s projektnimi temami, posvetovalnico in obenem so se tudi predstavile otrokom.

Od oktobra 2022 do junija 2023 sta psihološki posvetovalnici delovali na obeh šolah po 8 ur na teden (skupaj 16 ur), po sledečem urniku:

Osnovna šola Oskarja Kovačiča Škofije	Osnovna šola Dravlje
ob ponedeljkih od 7.30 do 11.15	ob ponedeljkih od 12.00 do 15.00
in ob sredah od 11.15 do 14.30	ob sredah od 8.00 do 10.30
	in ob petkih od 12.30 do 15.00

Na začetku obratovanja posvetovalnice so bili otroci napoteni v poslovalnico s strani strokovne delavke na šoli, že po nekaj tednih so ti otroci razširili informacijo po šoli, zaradi česar so se pričeli zanjo zanimati tudi ostali otroci. V skladu s projektnim predlogom bi morala biti posvetovalnica podprta s spletno platformo, ki med drugim vsebuje sistem za naročanje. Ker pravila na obeh šolah otrokom ne dovoljujejo posedovanja pametnih telefonov v šolskih prostorih in, ker nekateri otroci (zlasti mlajši) nimajo v lasti teh naprav (zaradi česar bi lahko bili omejeni pri dostopu do storitve) je bilo odločeno, da se tovrstnega sistema ne razvije. Tako je ostalo pri "sistemu ustne in pisne rezervacije", za katerega se je izkazalo, da zelo dobro deluje v obeh šolskih kontekstih. Dodatna prilagoditev izvedena v prvi fazi je bila, da izvajalke storitve niso krožile po obeh šolah. Namreč, glede na pogovore s šolskimi svetovalnimi delavci, izvajalkami storitev in drugimi strokovnjaki je bilo odločeno, da sta za vsako od obeh šol primarno odgovorna po ena izvajalka, ena pa pomaga v primeru, odsotnosti ali v primeru izvajanja skupinskih srečanj. Glavni argumenti za to odločitev so bili naslednji: (1) otroci razvijejo zaupanje in se navadijo na določeno izvajalko; (2) za vsako izvajalko je lažje slediti težavam, ki jih ima določen uporabnik in (3) uporabniku je lažje sodelovati z isto izvajalko, sicer mora težavo razlagati vedno znova.

Skrbno načrtovanje in premišljen vstop v šolo je prispeval k temu, da ni bilo večjih ovir pri vzpostavitvi in nadaljevanju izvajanja psihološke posvetovalnice.

Na tem mestu je pomembno poudariti, da so bili v procesu priprave zgoraj predstavljene strategije vključeni tudi člani Mladinskega posvetovalnega odbora, ki so podali pripombe in ideje na osnutek strategije, zaradi česar smo se še bolj približali uporabnikom.

2.2 Uvedba posvetovalnic v Sloveniji – Izhodišča

Z namenom seznanitve s kontekstom obeh sodelujočih šol, je bila med učenci izvedena anketna raziskava in pogovori s šolskim osebjem. Anketna vprašanja so se nanašala na občutke in čustva, ki so jih otroci doživljali v času pandemije, potrebe s katerimi so se soočali in razpoložljivostjo ter morebitnim dostopom do obstoječih storitev pomoči. Skupno je v anketi sodelovalo 188 otrok (76 iz OŠ Dravlje in 112 iz OŠ Oskarja Kovačiča Škofije), povzetek rezultatov je predstavljen v nadaljevanju.

Osnovna šola Dravlje (n = 76):

✓ Večina anketiranih otrok je imela med pandemijo COVID-19 negativne občutke. In sicer je bilo 34 otrok včasih zaskrbljenih/anksioznih, 6 jih je bilo pogosto, 3 pa zelo pogosto; 19 anketirancev je bilo pogosto ali zelo pogosto osamljenih; 22 jih je imelo pogosto ali zelo pogosto negativne misli; 20 jih zelo pogosto ali pogosto ni moglo spati; 16 jih je pogosto ali zelo pogosto imelo težave z apetitom; in 16 jih je bilo pogosto ali zelo pogosto jeznih.

✓ 31 anketiranih otrok je o svojih občutkih povedalo staršem/skrbnikom, tem sledijo prijatelji (23) ter bratje in sestre (15). Precejšnje število anketiranih (19) o svojih občutkih glede pandemije ni povedalo nikomur in sicer zaradi naslednjih razlogov: nisem hotel obremenjevati drugih, ni bilo treba, bilo mi je nerodno, take stvari raje zadržim zase in nisem hotel povedati nikomur.

✓ Občasno zbadanje/žaljenje/ustrahovanje/širjenje govoric je doživelo 19 otrok, 4 so bili pogosto žrtve tovrstnega nasilja in 3 zelo pogosto. Sledijo fizični napadi, ki jih je 10 otrok doživljalo včasih, 2 pa zelo pogosto.

✓ Da so se zaradi svojega spola včasih znašli v neprijetni situaciji, so poročali 4 otroci. Pogosto ali zelo pogosto sta se v takšni situaciji znašla 2 otroka.

✓ 23 anketiranih otrok je navedlo, da so bili včasih priča laganju/žalitvam/ustrahovanju/širjenju govoric, 7 jih je bilo temu priča pogosto in 4 zelo pogosto.

✓ Večina intervjuvanih otrok (18) je svojim staršem/skrbnikom povedala za nasilje, ki so ga doživeli. Tem sledijo prijatelji (11), bratje in sestre (6), stari starši (5) in svetovalci/psihologi (2). Poleg tega 8 otrok ni nikomur povedalo o tem, kaj so doživeli.

✓ Velika večina sodelujočih otrok je seznanjena z možnostmi pomoči, ki so jim na voljo v šoli v primeru, ko so žalostni ali zaskrbljeni (56) in ko se soočajo z žaljivim vedenjem ali nasiljem (70).

✓ Po besedah pomočnice ravnateljice je bilo predvsem na začetku zaprtja šol veliko težav zaradi pomanjkanja računalniških naprav in digitalne nepismenosti otrok, ki so jih reševali šolski delavci. Hkrati se je moralo šolsko osebje ukvarjati tudi s čustvenimi težavami otrok.

✓ Poleg tega je po podatkih, pridobljenih v razgovoru s pomočnico ravnateljice prišlo med predpandemijskim in postpandemskim obdobjem do spremembe v pojavnosti nasilja med otroki. Namreč pred pandemijo je bilo več nasilja (verbalnega in fizičnega) v fizičnem prostoru, med in po pandemiji pa se je preselilo v kibernetski prostor. Najpogostejša oblika nasilja v šolskem okolju je sedaj spletno nasilje.

Osnovna šola Oskarja Kovačiča Škofije (n = 112)

✓ Med pandemijo COVID-19 je večina anketiranih otrok imela negativne občutke. In sicer je bilo 34 otrok včasih zaskrbljenih/anksioznih, 5 jih je bilo pogosto, 2 pa zelo pogosto. Pogosto ali zelo pogosto je bilo osamljenih 7 anketirancev. Medtem, ko jih je 17 pogosto ali zelo pogosto imelo negativne misli. Zelo pogosto ali pogosto ni moglo spati 18 otrok, medtem ko jih je 9 imelo pogosto ali zelo pogosto težave z apetitom, 21 jih je bilo pogosto ali zelo pogosto jeznih.

✓ 49 otrok je o svojih občutkih pripovedovalo staršem/skrbnikom, sledili so prijatelji (29) ter bratje in sestre (21). Precejšnje število anketirancev (29) o svojih občutkih glede pandemije ni povedalo nikomur. Na vprašanje, zakaj so bili najpogostejši razlogi: nisem hotel, ni se mi zdelo pomembno in težava ni bila resna.

✓ Občasnega zbadanja/žaljenja/ustrahovanja/govoric je bilo deležnih 25 otrok, medtem ko so bili 4 pogosto, 5 pa zelo pogosto žrtve tovrstnega nasilja. Fizične napade je pogosto ali zelo pogosto doživelo 9 otrok.

✓ Da so se zaradi svojega spola včasih znašli v neprijetni situaciji, je poročalo 10 otrok, zelo pogosto pa se je v takšni situaciji znašel 1 otrok.

✓ 28 otrok je poročalo, da so bili včasih priča žaljenju/ustrahovanju/govoricam, 14 jih je bilo tega deležnih pogosto in 3 zelo pogosto.

✓ Večina (20) otrok, ki so bili žrtve nasilja je o tem povedala svojim staršem/skrbnikom, sledijo bratje in sestre (12), prijatelji (11), učitelji (5) in svetovalci/psihologi (3). Poleg tega 19 otrok ni nikomur povedalo, da so doživeli nasilje.

✓ Velika večina anketiranih otrok je vedela, katera pomoč jim je na voljo v primerih, ko so žalostni ali zaskrbljeni (56) in ko se soočajo z nasiljem (70).

✓ Po besedah vodje šolske svetovalne službe so v šolskem letu pred pandemijo (2018/2019) obravnavali 5 težjih primerov povezanih z motnjami hranjenja, ter tesnobnimi občutki. Po pandemiji pa so obravnavali 8 težjih primerov čustvenih stisk in nasilja med otroki. Omenjeno je bilo tudi, da se je ob vrnitvi otrok v šolo med učenci pojavil vandalizem, pogosti pa so postali tudi primeri spletnega nasilja.

Na obeh šolah ne vodijo evidenc o psihičnih težavah otrok, zaradi česar je primerjava z obdobjem pred COVID-19 nemogoča. Glede na pogovore z delavci šole je težav, s katerimi so se srečevali otroci dokaj veliko. Verjetno je tudi velik delež takšnih, za katere učitelji in svetovalno osebje nikoli ne izve. Poleg tega nekateri otroci iščejo pomoč izven šole, zato lahko šolsko osebje zanje ne ve.

3. Ugotovitve in rezultati

3.1 Metodologija

Za potrebe tega poročila so bili zbrani podatki in povratne informacije s strani izvajalk posvetovalnice, supervizorke in uporabnikov. Podatki so bili zbrani s pomočjo različnih metodoloških orodji in sicer:

Od uporabnikov posvetovalnic	so bili podatki pridobljeni z anonimnimi vprašalniki (Priloga 1), ki so jim bili razdeljeni po vsakem posvetovanju, z njimi pa se je merila stopnja zadovoljstva in kakovost storitve.
Od izvajalk storitev	so bili podatki pridobljeni preko dnevnika spremljanja (Priloga 2), ki so jo izpolnjevale po vsaki obravnavi. Dnevnik vsebuje kvantitativne in kvalitativne podatke (opažanja izvajalk) o uporabnikih storitev. Drugi vir podatkov izvajalk storitev pa sta bili SWOT analizi.
Od supervizorke	so bili podatki pridobljeni s posebnim vprašalnikom (Priloga 3), ki se je redno izpolnjeval po vsakem srečanju z izvajalkami.

Organizacija psiholoških posvetovalnic

Skupni podatki obeh šol kažejo, da je bilo v Sloveniji izvedenih 104,6 svetovalnih ur. Skupno število posameznih uporabnikov je prikazana v spodnji tabeli:

Tabela 3: Uporabniki_ce posvetovalnice v obeh osnovnih šolah po starosti in spolu

Obe osnovni šoli v Sloveniji							
Uporabniki	Starost			Spol			
	9–11	12–14	15–18	M	F	Oth	N/A
otroci	51	48	14	28	85		
Skupaj	113			113			
Šolsko osebje	5			5			
Starši	2			2			
Skupaj	120			120			

Preden predstavimo povratne informacije o posvetovalnici, je pomembno pojasniti, da je v obeh šolah večina otrok storitev obiskala večkrat ali pa so bili celo njeni redni uporabniki.

Na Osnovni šoli Dravlje je bilo v obdobju november 2022 – junij 2023 izvedenih 98 individualnih in skupinskih obravnav, **v skupnem obsegu 48 ur. V to je bilo vključenih 55 posameznih otrok in 2 odrasli osebi.** Povprečno trajanje obravnave je bilo med 30 in 45 minut. V 4. in 5. razredu (skupaj 4 razredi, v katerih je povprečno 20 otrok) so bile izvedene štiri različne delavnice s področja vrstniškega nasilja in sprejemanja. V 3., 4., 5. in 7. razredu (skupaj 8 razredov, v katerih je povprečno 20 otrok) so bile izvedene delavnice razumevanja osebnega prostora in skupinske dinamike. S temi aktivnostmi smo dosegli približno 154 posameznih otrok (79 fantov in 75 deklet).

Tabela 4: Uporabniki_ce posvetovalnice v Osnovni šoli Dravlje po starosti in spolu

Osnovna šola Dravlje							
Uporabniki	Starost			Spol			
	9–11	12–14	15–18	M	F	Oth	N/A
otroci	46	9	0	8	47	0	0
Skupaj	55			55			
Šolsko osebje	/			0			
Starši	2			2			
Skupaj	57			57			

Na Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije je bilo v obdobju november 2022 – junij 2023 izvedenih 80 individualnih in skupinskih srečanj, v katere je bilo vključenih 58 posameznih otrok in 5 delavcev šole. Povprečno trajanje obravnave je bilo od 30 do 45 minut. Vseh obravnav, ki vključujejo enkratne in redne uporabnike, je bilo 121.

Tabela 5: Uporabniki_ce posvetovalnice v Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije po starosti in spolu

Osnovna šola Oskarja Kovačiča Škofije							
Uporabniki	Starost			Spol			
	9–11	12–14	15–18	M	F	Oth	N/A
otroci	5	39	14	20	38		
Skupaj	58			58			
Šolsko osebje	5			5			
Starši	/						
Skupaj	63			63			

Poleg individualnih obravnav je bilo izvedenih tudi 9 delavnic v različnih razredih, v katere je bilo vključenih približno 105 posameznih otrok (59 fantov in 46 deklet). Če sta namreč učitelji in/ali svetovalka ugotovila, da se določeni razredi soočajo s težavami, ki vplivajo na celotno klimo, so bile izvedene ustrezne delavnice z namenom izboljšanja stanja.

Kot že omenjeno, so mesec pred uradnim odprtjem posvetovalnice na obeh šolah izvedene enourne delavnice z otroci od 4. do 9. razreda (skupaj 13 skupin, povprečno 20 udeležencev na skupino) . Namen je bil seznaniti otroke s tematiko projekta, s posvetovalnico in njenimi izvajalkami.

Aprila je bil na obeh šolah organiziran in izveden Festival dobrega počutja. Na OŠ Dravljje je bilo vključenih 18 razredov (cela šola), v katerih je približno po 20 otrok in na OŠ Škofije je bilo vključenih 12 razredov (4. do 9. Razred). Na obeh šolah je bil izveden enak program in sicer dve uri delavnic o duševnem zdravju in različnih oblikah nasilja (fizičnega, psihičnega, spolnega itd.), ter dve uri aktivnosti o skupinski dinamiki in sodelovanju.

3.2 Interpretacija zbranih podatkov

V nadaljevanju je predstavljena analiza pridobljenih podatkov s strani uporabnikov in izvajalcev storitve.

3.2.1 Uporabniki_ce

Iz Osnovne šole Dravlje je po vsaki obravnavi vprašalnik izpolnilo 40 uporabnikov posvetovalnice, in sicer 5 fantov ter 35 deklet, medtem, ko je iz Osnovne šole Oskarja Kovačiča Škofije vprašalnice izpolnilo 88 uporabnikov posvetovalnice, 38 fantov in 49 deklet, ena oseba pa ni odgovorila na vprašanje o spolu.

Z metodološkega vidika je potrebno pojasniti, da se pri evalvaciji ni ločevalo med enkratnimi in rednimi uporabniki, kar pomeni, da so redni uporabniki lahko storitev večkrat ocenili.

VPRAŠANJA	OŠ DRAVLJE (n = 40)	OŠ ŠKOFIJE (n = 88)
Kakšen občutek si imel_a med pogovorom s svetovalko?	39 jih je imelo zelo dober občutek, ena oseba je imela dober občutek. Naprošeni so bili tudi za utemeljitev ocene, med katerimi so bile najpogostejše naslednje: • ker sem v posvetovalnici lahko izrazil svoja čustva, • svetovalka je zelo prijazna in razumevajoča, daje mi zelo dobre in koristne nasvete kako rešiti težave, • s svetovalko se je lepo pogovarjati.	81 jih je imelo zelo dober občutek in 7 jih je imelo dober občutek. Naprošeni so bili tudi za utemeljitev ocene, med katerimi so bile najpogostejše naslednje: • s svetovalko se veliko pogovarjava in ji zaupam, • svetovalka naredi moje skrbi lažje, • všeč mi je, ker se pogovarjava o tem kako se počutim in z njo se počutim varno, • svetovalka mi daje zelo dobre nasvete, zaradi katerih so moje težave lažje.
Če bi bilo potrebno, bi se ponovno pogovoril_a s to svetovalko?	38 otrok se je izreklo, da bi se ponovno pogovarjali s svetovalko, 2 pa ne veda, če bi se.	773 otrok bi se ponovno pogovarjalo s svetovalko, 12 jih ne ve, če bi se in 3 niso odgovoril na to vprašanje.

Če bi kdo od tvojih prijateljev_ic imel_a podobno težavo, kot jo imaš ti, bi mu priporočil_a obisk posvetovalnice?	35 jih bi jih priporočilo obisk, 3 ne vedo, če bi priporočili obisk prijatelju_ici in 1 ni odgovoril na to vprašanje.	79 otrok bi priporočilo obisk posvetovalnice, 6 jih ne ve, če bi ga in 3 niso odgovoril na to vprašanje.
--	--	---

Pregled oddanih komentarjev:

OŠ DRAVLJE

Najpogostejši komentarji so bili naslednji:

- vse mi je bilo všeč,
- všeč mi je bilo, da sem povedal svoje
- občutke in, da dobim odgovore na svoja vprašanja,
- rad se pogovarjam s svetovalko,
- všeč mi je bilo, da je bila svetovalka
- sproščena in prijazna,
- všeč mi je bilo, da nam je svetovalka pomagala rešiti naše težave in, da ni bila pristranska,
- svetovalka je bila zelo razumevajoča,
- med pogovorom sem se počutila zelo dobro.

OŠ ŠKOFIJE

Velika večina otrok, ki so oddali vprašalnik ni napisala nobenega komentarja. Ostali, ki so napisali komentar, pa pravijo, da je bilo vse dobro ali vse mi je bilo všeč.

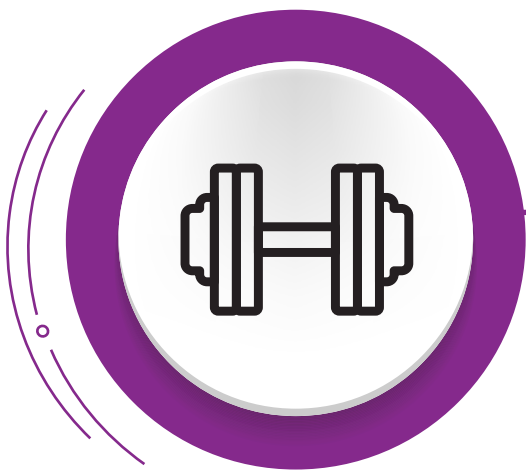

3.2.2 Izvajalke storitev

Izvajalci storitev so vodili dnevnik spremljanja, v katere so po vsaki obravnavi beležili svoja opažanja. Največ primerov v Osnovni šoli Dravlje je bilo povezanih z različnimi oblikami nasilja, predvsem psihičnega (izključevanje, žalitve, širjenje govoric, izkazovanje nespoštovanja, spletno ustrahovanje ipd.), bilo je pa tudi nekaj obravnav zaradi fizičnega nasilja. Obravnavanih je bilo tudi nekaj primerov nizkega samospoštovanja in samopoškodovanja, v enem primeru tudi samomorilnega vedenja. Nekaj otrok je prišlo po pomoč v posvetovalnico zaradi težav povezanih s šolo (učne težave in strah pred neuspehom).

Obravnavane primere na Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije lahko razdelimo na šolsko okolje, ter osebne in družinske zadeve. Tisti, ki so se nanašali na šolsko okolje, so vključevali nasilje, kot je na primer medvrstniško in spletno nasilje, nespoštljivost, medosebne razlike, komunikacijske težave itd. S področja družinskih zadev so bile obravnavane izgube bližnjih, hude bolezni, nasilje v družini, socialno zanemarjanje itd. S področja osebnih zadev pa je potrebno omeniti stres, šolske obveznosti in strah.

V času izvajanja posvetovalnice je bila izvedena tudi SWOT analiza z izvajalkami, katere rezultati združeni za obe sodelujoči šoli, so predstavljeni v nadaljevanju in sicer glede na štiri področja.

PREDNOSTI

- zelo dobra ekipa svetovalk;
- starost svetovalk
- (mlajši kot so bolje se povežejo z otroki);
- v nasprotju s šolskimi psihologi nimajo drugega dela, povezanega s šolo, zato se jim lahko posvetijo;
- izvajalke sodijo med zunanje osebje (otroci jih obravnavajo drugače kot šolsko osebje);
- dobro sodelovanje med svetovalkami in šolskim osebjem

GROŽNJE

- tri svetovalke niso dovolj za dve šoli;
- negotovost glede delovanja po
- zaključku projekta;

SLABOSTI

- izvajalke ne poznajo dobro otrok;
- izvajalke so dokaj mlade in nimajo
- veliko (življenjskih) izkušenj.

PRILOŽNOSTI

- sodelovanje z drugimi institucijami, npr.
- centrom za socialno delo, zdravstvenim
- domom, policijo itd.;
- sodelujoče in prijazno šolsko osebje;
- šolski psihologi imajo zelo dobre
- predloge in nasvete;
- supervizijski sestanki so bili zelo dobri
- in uspešni.

Kot je razvidno iz predstavljenih podatkov so v večini obiskovale posvetovalnico dekleta, stara med 9 in 11 let. Za storitev ni bilo veliko zanimanja s strani fantov, staršev in šolskega osebja. Na koncu je potrebno izpostaviti, da je za otroke in najstnike zelo pomembno, da jim je na voljo odrasla oseba, s katero se lahko pogovarjajo o svojih strahovih, čustvih in izzivih ter, da je ta oseba usposobljena za prepoznavanje različnih dejavnikov tveganja in jih tudi ustrezno obravnava.

3.2.3 Supervizorka

Vsem trem izvajalkam **storitev** so bila zagotovljena supervizijska srečanja z izkušeno klinično supervizorko. Srečanja v trajanju dveh ur so bila izvedena enkrat mesečno, kar pomeni, da je bilo v obdobju december 2022 – junij 2023 izvedenih 6 srečanj oz. 12 ur skupinske supervizije. Iz poročila, ki ga je pripravila supervizorka je razvidno, da so bile najpogostejše teme srečanj naslednje:

- ✓ Kako ravnati etično in odgovorno (ločitev med šolsko svetovalno službo in psiho-socialno pomočjo), kaj je zaupnost in v katerih primerih se lahko krši (zloraba, nasilje), kako otroku povedati kaj bo zaupno in kaj ne.
- ✓ Kako ohraniti stik z otrokom, kako zaključiti pogovor, kako in kdaj komunicirati s starši, kdaj situacija presega kompetence svetovalca in kdaj otroka napotiti na strokovno obravnavo.
- ✓ Načini podpore mladostniku pri njegovih težavah z vrstniki/starši.
- ✓ Načini reagiranja ob zaznavi vrstniškega nasilja v šolskem okolju.
- ✓ Kaj storiti, da bo več otrok obiskovalo posvetovalnico v šoli.
- ✓ Druge organizacijske in logistične težave, s katerimi so se srečevale izvajalke, npr. komunikacija s šolskimi organi, sodelovanje s šolskimi psihologi, komunikacija s socialnimi službami ali službami za varstvo otrok izven šole, nadaljnje napotitve primerov itd.

Supervizorkina končna ocena srečanj je bila, da so izvajalke storitev izkoristile srečanja kot varno mesto za razreševanje težav, s katerimi so se srečevale in so jih pestile. Znale so poiskati pomoč in podporo ter bile odprte tudi za drugačne poglede in rešitve. Iz srečanja v srečanje so postale bolj samozavestne, njihove svetovalne kompetence pa so se opazno krepile. Odlično so tudi združile skupinsko in individualno delo z otroki. Supervizijskih srečanj so se redno udeleževale ter pri opravljanju dela ravnale etično in odgovorno.

3.3 Sklepi

Na podlagi predstavljenih rezultatov je razvidno, da je bila implementacija posvetovalnice v Sloveniji uspešna. Ključen delež pri tem je imelo skrbno načrtovanje izvedbe in premišljena strategija vstopa v obe šoli. Potrebno je poudariti, da je imela pomembno vlogo tudi intenzivna vključenost članov Mladinskega posvetovalnega telesa v projektne aktivnosti. Zelo pomembna je bila tudi vloga Varuha človekovih pravic R. Slovenije kot podpornega partnerja pri aktivnostih, povezanih z delovanjem posvetovalnice po izteku projekta.

Na koncu je potrebno izpostaviti tudi pomanjkljivost, ki se kaže v tem, da je bila velika večina obiskov posvetovalnice s strani deklet starih od 9 do 11 let. Pri fantih in starejših deklicah ni bilo velikega zanimanja za obisk posvetovalnice.

3.3.1 Ovire in priporočene rešitve

Sistemske ovire

Ena glavnih ovir pri izvajanju posvetovalnice izhaja iz šolskega sistema, ki učitelje sili v izpolnjevanje določenih izobraževalnih ciljev, zato ne želijo nameniti pedagoških ur za dejavnosti, povezane s posvetovalnico ali druge aktivnosti, ki naslavljajo projektne teme in niso v skladu z učnimi načrti posameznih predmetov.

Dodatne ovire za uporabo

Na obeh šolah je bil problem prostor, kjer je bila posvetovalnica nameščena. In sicer so na Osnovni šoli Dravlje imeli na voljo le eno mesto v kleti ob omaricah učencev, starih od 8 do 11 let. To se je kasneje izkazalo za razlog, zakaj starejši otroci niso želeli obiskovati posvetovalnice, namreč ni jim bilo prijetno, da so se gibali v prostorih namenjenih mlajšim otrokom (iz prve triade).

Na Osnovni šoli Oskarja Kovačiča Škofije je bil problem, da so šolo obnavljali in so imeli začasne učilnice v prostorih športne dvorane, zato so posvetovalnico uredili v prostoru svetovalne delavke, kar je bilo na trenutke precej moteče. Težava se je rešila v aprilu, ko se je šola preselila v novo stavbo in je posvetovalnica dobila primeren prostor.

Rezultati, spoznanja in dobre prakse

- ✓ Organizacija delavnic vezane na projektne teme v različnih razredih in kontinuirano delo na določenih problemih (na primer nasilje in sprejemanje drugih), kar prinaša pozitivne rezultate. Žal je v šolah praksa, da se z otroki izvede (zgolj) ena tematska delavnica in/ali ura, kar pa je premalo za opazne spremembe v vedenju.
- ✓ Nadaljevanje dela v manjših skupinah z otroki, ki so imeli težave med seboj in so skupaj obiskovali posvetovalnico z namenom iskanja rešitev.
- ✓ Posvetovalnica naj bo v prijetnem in urejenem prostoru, kjer se otroci dobro počutijo.
- ✓ Izvajalci posvetovalnice morajo ne smejo biti del šolskega osebja, namreč otroci so do njih bolj zaupljivi in sproščeni.
- ✓ Zelo pomemben je način, kako se posvetovalnico predstavi otrokom, staršem in šolskemu osebju. Med ciljnimi skupinami namreč (še vedno) obstaja stigma do posameznikov, ki obiskujejo strokovno pomoč namenjeno izboljšanju duševnega zdravja medtem, ko se šolsko osebje lahko počuti ogroženo zaradi vstopa zunanjih strokovnjakov v šolo.
- ✓ Med ponudniki storitev in šolskim osebjem (učitelji, psihologi in ravnatelj) mora biti prisotna stalna in učinkovita komunikacija.
- ✓ Posvetovalnica lahko služi tudi kot mediacijska dejavnost, skupaj so jo namreč obiskovali tudi otroci, ki so imeli medsebojna nesoglasja in so jih reševali s pomočjo svetovalke.
- ✓ Vsi učitelji niso usposobljeni za reševanje nasilja in psiholoških težav med otroki.
- ✓ Najboljše priporočilo za posvetovalnico je bilo priporočilo otrok svojim prijateljem in znancem.

4. Priporočila

Priporočila za odločevalce za izboljšanje stanja na področju duševnega zdravja otrok:

Povečati financiranje storitev s področja duševnega zdravja v šolah.

Vzpostavitev stalnega spremljanja stanja na področju duševnega zdravja otrok (redni pregledi, tako kot za fizično zdravje).

Aktivnosti namenjene "destigmatizaciji" težav z duševnim zdravjem in obiskovanja pomoči v primeru težav.

V učne načrte je potrebno vključiti teme, kot sta duševno zdravje in nasilje.

Zagotoviti hiter dostop do pomoči in podpore otrokom (žrtvam in povzročiteljem) v primeru težav z duševnim zdravjem in nasiljem v šolah.

Kratkoročno financirane projekte, ki se izkažejo za uspešne, je treba takoj podpreti z dolgoročnim financiranjem.

Storitve in intervencije v šolah morajo biti prilagojene kontekstu otrok in uporabnikom prijazne. V praksi to pomeni, da so vključujoče in upoštevajo posebne potrebe otrok vseh spolov in sposobnosti, pri čemer se osredotočajo na otroke s težavami z duševnim zdravjem, žrtve in povzročitelje nasilja.

Stalno usposabljanje učiteljev in šolskega osebja glede vodenja razreda in mirnem reševanju konfliktov.

4.1 Delovanje posvetovalnice po izteku projekta

Veliko naporov je bilo vloženih v aktivnosti, ki bi omogočile delovanje posvetovalnice tudi po izteku projekta. S tem namenom je bilo izvedenih več sestankov s predstavniki institucij, ki bi lahko nadaljevale aktivnosti, kot tudi s predstavniki občin, ki bi lahko financirale izvajanje. Pri teh prizadevanjih je bil kot podpornik projekta vključen in obenem v veliko pomoč tudi Varuh človekovih pravic RS.

Ključni razlogi, ki govorijo v prid delovanja posvetovalnice tudi po izteku projekta so:

- Otroci, starši in delavci šole so zelo zadovoljni z dejavnostjo in izvajalkami. Poleg tega šolsko osebje in starši opažajo splošno spremembo v vedenju otrok, kot tudi splošne klime v šoli.
- Na nacionalni ravni različni strokovnjaki, institucije in šolski delavci opozarjajo na problematiko duševnega zdravja in medvrstniškega nasilja med otroki in mladostniki.
- Trenutno število zaposlenih na delovnem mestu svetovalnega delavca na šolah je zelo nizko in zaradi pravil sprejetih na nacionalni ravni ga je tudi zelo težko povišati. Posledično so strokovne službe preobremenjene, obenem pa se lahko posvetijo otrokom, ki so najbolj potrebni tovrstne pomoči. Zato je dobrodošla in pomembna dodatna (zunanja) pomoč, ki bo na voljo tudi ostalim otrokom v stiskah. Kot so pokazali rezultati projekta so bili v obeh šolah uporabniki posvetovalnic predvsem otroci, ki niso imeli prepoznanih težav in v trenutnih okoliščinah ne bi mogli biti deležni tovrstne podpore v šolskem okolju.

Reference

Ammerman BA, Burke TA, Jacobucci R., McClure K. (2021). Predhodna preiskava povezave med COVID-19 ter samomorilnimi mislimi in vedenjem v US Journal of Psychiatric Research , 134, 32–38.

Baron EJ, Goldstein EG, Cullen W. (2020). Trpljenje v tišini: kako zaprtje šol zaradi bolezni COVID-19 zavira poročanje o trpinčenju otrok. Journal of Public Economics , 190, 104258.

Beland LP, Brodeur A., Haddad J., Mikola D. (2020). Covid-19, družinski stres in nasilje v družini: delo na daljavo, izolacija in pogajalska moč . Dokument za razpravo GLO, 571. Globalna organizacija dela.

Bruni, O., Malorgio, E., Doria, M., Finotti, E., Spruyt, K., Melegari, M., Villa, M., Ferri, R., (2022): Spremembe vzorcev in motenj spanja pri otrocih in mladostnikih v Italiji med izbruhom Covid-19. Sleep Medicine, Vol.19, str.166–174.

Creswell C. et al. (2021): Duševno zdravje mladih med pandemijo COVID-19 Zdravje otrok in mladostnikov.

Huizar, MI; Arena, R.; Laddu, dr. »Covibesity«, nova pandemija. Obes. med. 2020, 19 , 100282.

Kauhanen, L. et al. (2022): Sistematični pregled sprememb duševnega zdravja otrok in mladih pred in med pandemijo COVID-19. Evropska otroška in mladostniška psihiatrija.

Sklad Združenih narodov za otroke, The State of the World's Children 2021: On My Mind – Spodbujanje, zaščita in skrb za duševno zdravje otrok, UNICEF, New York, oktober 2021.

Priloga 1

Vprašalnik za povratne informacije za uporabnike posvetovalnice

1. Šola: _____
2. Starost (ni obvezna za odrasle): _____
3. Spol:
 - a. moški
 - b. ženska
 - c. ne želim odgovoriti
 - d. drugo
4. Tip obravnave: individualna / skupinska
5. Kakšen občutek si imel_a med pogovorom s svetovalko? (Obkroži eno izmed možnosti) (dober, v redu, slab)

Na kratko pojasni svojo izbiro. _____

6. Če bi bilo potrebno, bi se ponovno pogovoril s to svetovalko? (Obkroži eno izmed spodnjih možnosti: da, ne vem, ne)

7. Če bi kateri_a izmed tvojih prijateljev_ic imel_a podobno težavo mu_ji priporočil_a obisk posvetovalnice? (Obkroži eno izmed spodnjih možnosti: da, ne vem, ne)

8. Če želiš spodaj napiši kar koli v zvezi s posvetovalnico. Na primer kaj ti je bilo in kaj ti ni bilo všeč.

Priloga 2

Dnevnik posvetovalnice

Številka obiska:

Datum: Ura:

Dolžina svetovanja: Starost obiskovalca_ke: Spol:

Tip obravnave: individualna / skupinska

Prvi obisk / Drugi obisk / Redni obiskovalec_ka

Kratek opis predmeta obravnave v posvetovalnici (razlog obiska).

Ali se je obiskovalec_ka med obravnavo počutil_a v redu (npr. sproščeno govoril_a, vzpostavil_a dober odnos, ipd.).

Kratek opis poteka obravnave:

Končna ocena: Kakšni so vtisi in občutja glede obravnave?

Zaključki.

Priloga 3

Dragi_a učenec_ka, kot udeleženca_ko delavnice namenjene izvedbi medijske kampanje, ki smo jo na tvoji šoli izvedli v sklopu projekta REBOOT NOW, te prosimo za nekaj informacij, na podlagi katerih bomo pridobili splošno oceno o dogodku. Želimo, da na vprašanja odgovoriš iskreno, saj je to edini način, da dobimo informacije, ki nam bodo v pomoč pri organizaciji in izvedbi nadaljnjih tovrstnih dogodkov.

Projektna skupina REBOOT NOW

Šola: _____

Starost: _____

Spol: · Fant · Dekle · Ne želim odgovoriti · Drugo

V kolikšni meri ti je bila delavnica zanimiva?

- Sploh mi ni bila zanimiva
- Nezanimiva
- Niti zanimiva niti nezanimiva
- Zanimiva
- Zelo zanimiva

Prostor, v katerem se je odvijala delavnica je bil:

- Popolnoma neprimeren
- Neprimeren
- Niti primeren niti neprimeren
- Primeren
- Zelo primeren

Vsebine delavnice so bile:

- Popolnoma neprimerne
- Neprimerne
- Niti primerne niti neprimerne
- Primerne
- Zelo primerne

Morebitni predlogi za izboljšavo: _____

Priloga 4

Vprašalnik za zbiranje povratnih informacij – klinična supervizija

Datum: _____ Čas: _____

Trajanje: _____ minut

1. Prosimo opišite opažanja glede vsebine in dinamike supervizije:

- razvoj zaupljivega odnosa;
- težave in občutki udeležencev;
- dinamika svetovanja;
- sodelovanje z drugimi deležniki;
- drugo.

2. Prosimo, navedite opažanja glede oblike in metodologije izvajanja posvetovalnice :

3. Kako bi ocenili potek supervizije?

(1 = zelo slabo, 2 = slabo, 3 = povprečno, 4 = dobro, 5 = odlično)

1 2 3 4 5

REBOOT

thegendertalk.eu

**Financira
Evropska unija**

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.